

תחושה של קהילתיות בקרב צעירים: קול וכוח בהקשרים של הקהילה

תקציר

תחושה של קהילה (Sense of Community) מוגדרת, כתחושה של להיות חלק ממערכת נגישה, תומכת ואמינה. תחושה של קהילה מתחלקת ל-4 תחומים: חברות, השפעה, אינטגרציה ומילוי צרכים, וקשר רגשי משותף. אומנם, גישה זו פותחה בהתייחס למבוגרים, אך חוקרים סוברים כי היא רלוונטית גם עבור התפתחות חברתית חיובית. יחד עם זאת, יש לציין כי האינדקס של תחושת הקהילה (Sense Index of Community, SIC) שפותח עבור המבוגרים אינו מתאים לצעירים ומפספס מונחים חשובים עבור בני נוער.

במחקרים העוסקים בתחושת הקהילה בסביבה השכונתית נמצא כי תחושה זאת קשורה באופן חיובי לפעילות קבוצתית ולהשתתפות בארגוני שטח קהילתיים. תחושה של קהילה בקרב צעירים קשורה גם לחוזק התמיכה ושביעות רצונם ממנה. חשוב לציין כי בני נוער צעירים יותר הם בדרך כלל בעלי תחושה של קהילה חזקה יותר מפני שבגיל בוגר יותר מתרחבת פעילותם המשותפת גם מחוץ לתחום של השכונה. הם מרגישים מחוברים פחות מפני שאפשרויות ההשפעה שלהם מצטמצמות.

מחקרים שבחנו את המעורבות של בני הנוער בשירות הקהילתי מצביעים על קשת רחבה של השלכות חיוביות. החל מהתפתחות פרו-חברתית ומסוגלות עצמית, ועד לקידום מודעות מוסרית ופוליטית, ופיתוח של זהות אזרחית ופוליטית. כמו כן, נמצא כי סיכון הנשירה מהקהילה גדול יותר בקרב בני נוער שאינם משתתפים בפעילויות של שירות קהילתי. המחקרים שנערכו לאורך השנים מצביעים גם על קשר בין ההשתתפות הקהילתית של בני נוער לבין אקטיביזם מוסרי ואזרחי במהלך החיים.

המחקר הנוכחי נערך בקרב בני נוער, גילאי 15 – 18, שהשתתפו בתוכניות להתפתחות ולמנהיגות, בארצות הברית. במחקר זה נעשה ניסיון לבחון את חוויות הקשר של בני הנוער עם הקהילה. ממצאי המחקר מצביעים על מספר מאפיינים שמחזקים את התחושה של קהילה בקרב בני נוער:

1. קול ותהודה - צעירים רבים ציינו את יכולתם להביע עמדה ולתרום לסביבה באופנים ובמצבים שבהם אפשרו להם להיות מעורבים ולחוש את התחושה של קהילה. היכולת של בני הנוער להביע את קולם מייצרת עבורם את תחושת החברות בקהילה, כחוויה שמעצימה ומחזקת את הרצון שלהם להמשיך ולתרום לה. היכולת להשמיע קול בונה את הזהויות של בני הנוער כשווים עם יתר חברי הקהילה והיא מפתחת את הציפייה למעורבות פעילה, כנורמה חברתית. ולכן בני נוער הגיבו באופן חיובי כאשר הם

התקציר מבוסס על המאמר:

Evans, D. (2007). Youth Sense of Community: Voice and Power in Community

Contexts, *Journal of Community Psychology*, 35 (6), 693 – 709.

הרגישו שמקשיבים להם כמבוגרים ומתייחסים לדאגותיהם. חוויה זו דומה למונח התהודה שתואר על ידי קרול גיליגן (Gilligan, 1997) (בהקשר לניתוח של קול הנשים למול שתיקת הגברים). על מנת שבני הנוער יהיו בעלי קול עצמאי הם זקוקים לתהודה, קרי, הסימן המאשר את נוכחות הקול שלהם בקהילה. תהודה היא זו שמעניקה לבני נוער את תחושת השייכות ואת ההרגשה כי השתתפותם הינה בעלת משמעות.

2. כוח והשפעה - ההזדמנות להשמיע את קולם ולתרום בהקשר הקהילתי מסייעת לבני הנוער להרגיש בעלי כוח. תחושת הכוח שלהם בקהילה תורמת לתחושת האחריות האישית ובמקרים רבים אף תורמת לרצון לשנות את התנאים המדכאים של השכונה. חשוב להדגיש שעל מנת לקבל כוח אמיתי בהקשרים קהילתיים זקוקים בני הנוער לשילוב בין המימוש של המסוגלות האישית לבין מסגרת ארגונית מתאימה. מקור הכוח שלהם הנו לא מעצם ההשתתפות, אלא מעצם קיומן של הזדמנויות אשר מאפשרות פיתוח של מיומנויות וכישורים, המאפשרים להם להשפיע באופן ממשי על סביבה ספציפית. יחד עם זאת, למרות שצעירים רבים מפתחים מיומנויות בסיסיות להשתתפות בקהילה קיימים מכשולים רבים בתוך המסגרות הקהילתיות, שמונעים מהם את האפשרות להשפיע.

3. תמיכת מבוגרים ואתגר - בני נוער הפועלים בשיתוף פעולה עם מבוגרים שמעריכים את קולם, נוטים להשתמש בו בצורה יעילה, ולכן הערכה וכבוד מחזקים את הקשר של בני הנוער עם הקהילה. בנוסף לכך, מבוגרים המסייעים ביצירת הזדמנויות המאפשרות לבני הנוער ליישם את כישוריהם באופן משמעותי, נוטים לספק להם גם משוב אשר מקדם את תהליך הלמידה שלהם. ניתן לומר, שמתן סיוע לבני נוער בפיתוח של מיומנויות והדרכה בניצול הזדמנויות, עשוי לסייע להם להתגבר על מספר מכשולים. השילוב של תמיכה, אתגר והענקת הזדמנויות מצד המבוגרים עשוי לאפשר לבני הנוער להשתלב בקהילה.

ממצאי המחקר הנוכחי מצביעים על כך, שמרבית בני הנוער חשים כי אינם יכולים להביע את קולם בהקשרים סביבתיים רבים, למשל, בית הספר, שכונה או עיר. הם מרגישים שלדעותיהם אין משמעות ולכן הם אינם יכולים להשפיע ולגרום לשינוי. לעומת זאת, מחקרים קודמים הדגישו את הסכנה בהענקת של כוח לבני נוער אשר עשו בו שימוש שלא לטובת הקהילה. המחקר הנוכחי מצביע על כך, שתחושת הקהילה תלויה באפשרות של בני נוער להביע את קולם ולרכוש כוח על מנת להתחבר לתחושת הקהילתיות. לפיכך, הכוח של בני נוער צריך לנבוע משילוב של פיתוח המסוגלות העצמית, חווית הקול והתהודה, וקבלת הזדמנויות לבצע תפקידים משמעותיים בסביבה תומכת ומאתגרת.

כיום, היחסים בין בני הנוער למבוגרים בסביבות הקהילתיות אינם הדדיים. יכולת ההשפעה והכוח מצויים לרוב בידי המבוגרים. בני הנוער בקהילה נמצאים במצב שהם מושפעים ולא משפיעים. המצב של אי השוויון חמור יותר בקרב בני נוער השייכים לשכבות חלשות או למיעוטים תרבותיים, מפני שהזדמנויות ההעצמה אינן נגישות להם כשאר בני הנוער וכך גם לגבי יכולת ההשפעה שלהם. המחקר הנוכחי מצביע על הצורך של בני נוער במסגרות חברתיות שמאפשרות להם לפתח מיומנויות רלוונטיות ומעניקות להם הזדמנויות בעלי משמעות, הנתמכות על ידי המבוגרים בקהילה.